

van een onderzoek mede dat hem sedert eenigen tijd bezighoudt. Hij wil namelijk door aan een galstelhond met bekende galafscheiding galzure zouten per os toe te dienen totdat polsverlangzaming optreedt, (!) en quantitative bepaling van het gehalte der faeces aan galzure zouten, de vraag oplossen of galzure zouten in het darmkanaal worden geresorbeerd. Bedraagt het verschil tusschen toegediende en uitgescheiden galzure zouten minder dan de normale in de gal van het dier aanwezige hoeveelheid dan moet (kan Ref.) het per os toegediende onveranderd geresorbeerd zijn, bedraagt het meer dan moet een deel voor de resorbtie in andere niet toxische producten zijn omgezet.

Resultaten van dit onderzoek kan schrijver echter niet mededeelen daar complicatiën dit verhinderden. De grootste complicatie was wel dat hem evenmin als andere onderzoekers gelukte door per os ingevoerde galzure zouten polsverlangzaming teweeg te brengen.

Hij vermeldt echter eenige proeven waar bij honden, galzure zouten door de maagbuis ingevoerd, de peristaltische bewegingen van den darm sterk aanzetten. Bij kleinere giften 0.5 gram ontstond bij honden van 4—6 kilo diarrhoea, bij grootere 1—1.2 gram diarrhoea daarna reflectorisch braking; bij zeer groote giften eindelijk alleen braking die, waarschijnlijk door plaatselijke prikkeling van de mucosa der maag, zoo snel volgde dat het galzure zout bijna onmiddellijk geëlimineerd werd zoodat het niet op den darm kon werken. Cholzure zouten werken sterker dan choleinzure ook als men de dosis der laatste zooveel vermeerdert als met het gehalte aan cholzuur overeenkomt.

Schrijver wijst er op hoe sommige pathologen: BAMBERGER diarrhoea uit polycholie laat ontstaan en NIEMEYER de constipatie bij icterus aan het ontbreken der galafscheiding toeschrijft, meeningen die door het constateren van de de peristaltische bewegingen bevorderende werking van galzure zouten worden gestaafd. Ofschoon eene andere zijner opmerkingen daarmede weer in strijd zou zijn, dat namelijk daar bij icterus lijders die verminderde polsfrequentie vertoonen geen braking of diarrhoea worden waargenomen, eene verschillende prikkelbaarheid der braak- en peristaltische zenuwcentren bij honden en menschen zou moeten worden aangenomen.

Het opstel van SCHÜLEIN heeft ons geen stap nader gebragt tot de oplossing der vraag of werkelijk per os ingevoerde galzure zouten onveranderd worden geresorbeerd. Voor het oogenblik moet dit ontkend worden. Doch is het m. i. geoorloofd chol- en choleinzure alkaliën, (de eersten zijn nog al duur), bij sommige vormen van constipatie, ook bij niet-icterischen, te beproeven en is van zoodanig experiment theoretisch meer te verwachten dan van de voor eenigen tijd in het *Centralblatt* gepubliceerde aanprijzing dier zouten om galsteen op te lossen.

A. P. F.

DE INVLOED VAN HET KARLSBADER WATER OP DE SUIKER-AFSCHIEDING BIJ DEN DIABETES MELLITUS, welke tot dusverre, alhoewel de waarnemingen van KULZ in sommige gevallen het tegendeel daarvan leerden, doorgaans als een zeer gunstige pleegt opgevat te worden, werd door Dr. RIESS, Geneesheer aan het Stedelijk Algemeen Ziekenhuis te Berlijn (*Berliner Wochenschrift*, 24 September 1877), nogmaals aan de ervaring getoetst. Bij eene 28jarige diabetica, eerst aan een gemengd en daarop aan een uitsluitend stikstofhoudend regime met of zonder het gebruik van Carlsbader water (Carlsbader Mühlbrunnenwasser 1000 gram daags) onderworpen, bedroeg de gemiddelde hoeveelheid der door de urine per dag verwijderde suiker bij gemengde dieet (8 dagen) 347.3, bij uitsluitend stikstofhoudende dieet (7 dagen) 47.2, bij uitsluitende stikstofhoudende dieet met Carlsbader water gedurende 7, 7, 6 en 20 dagen 203.3, 255.9, 202.5 en 231.6 en bij laatstgenoemd regime

zonder Carlsbader water gedurende 7 dagen 109.3. Met het oog op de vooral door SEEGEN geuite meening, dat het Carlsbader water de tolerantie voor de amyloëa bij den diabetes verhoogt, werd aan dezelfde patiënte, nadat door eene lang voortgezette absoluut animale dieet, de suiker uit de urine verdreven was, onder voortzetting van datzelfde regime eene hoeveelheid van 200 gram tarwebrood per dag toegediend en bij die dieet zonder Carlsbader water (gedurende 9 dagen) gemiddeld eene hoeveelheid van 34.1, bij hetzelfde regime met Karlsbader water (gedurende 11 dagen) eene van 63.7 en bij denzelfden leefregel zonder Carlsbader water eene van 57.8 suiker gevonden. Door deze cijfers wordt volgens RIESS stellig bewezen, dat het Carlsbader water met het stikstofhoudende regime verbonden niet altijd de suikerafscheiding vermindert, maar haar daarentegen verhoogt noch ook de tolerantie voor kleine hoeveelheden amyloëa daaraantoegevoegd, verbetert. SEEGEN, welke met verschillende argumenten reeds de resultaten van de waarnemingen van KULZ bestreed, was volgens RIESS dan ook zoo verstandig om niet aan de werking van het Carlsbader water alleen, maar wel in het algemeen aan den „Carlsbader Cur”, waarin de veranderde leefwijze, de dieet, afwisseling van rust en ontspanning als belangrijke factoren optreden, de gunstige resultaten door hem in de behandeling van den diabetes waargenomen, toe te schrijven. Een tweede argument, waardoor SEEGEN de waarde der in de gasthuizen bij diabetici verrigte waarnemingen daardoor tracht te ontzenuwen, dat dat de eentonigheid van leven, de strengheid der dieet en de daarop uitgeoefende contrôle den lijder in eene ware „Clausur” en als gevolgen daarvan in eene treurige gedrukte gemoedsstemming brengt wordt door de verklaring van RIESS, dat zijne patiënte steeds in eene vrolijke gemoedsstemming bleef en zich zelfs slechts ongaarne aan eenige wijzigiag van regime onderwierp, wederlegd. SEEGEN, welke de in het gasthuis opgenomene diabetici in het algemeen reeds als marastisch voorstelt en daardoor de waarde der bij hen verrigte waarnemingen minacht, zoude volgens de woorden van RIESS in het door hem medegedeelde geval geene „marastische Spitalsdiabetica”, maar een betrekkelijk gezond, vrolijk en tevreden meisje aangetroffen hebben.

Dr. J. HANLO.

OVER DE WERKING VAN KOOLZUURHOUDENDE DRINKWATEREN. — Prof. H. QUINCKE, in Bern, heeft in het *Archiv für experimentelle Pathologie und Pharmakologie*, VII, Heft 2, Leipzig 1877, blz. 101—114, een opstel medegedeeld: „über die Wirkung kohlenensäurehaltiger Getränke”. Prof. WINTRICH, te Erlangen, gaf daarvan een overzicht in zijne *Med. Neuigkeiten* 1877, n°. 21. Het komt REF. doelmatig voor de aandacht op bedoeld opstel te vestigen, nu het gebruik van koolzuurhoudende dranken ook hier te lande meer en meer toeneemt.

Koolzuur vormt een zoo wezenlijk bestanddeel van de natuurlijke mineraalwateren, alsmede van de meest verschillende en meest gebruikte door kunst bereide dranken, dat men zou meenen, dat de werking van dit gas, als het in water opgelost in de maag wordt gebracht, zeer lang bekend moet zijn. En toch is die werking tot nu toe nog weinig nauwkeurig bestudeerd, terwijl men wel zijne bijzondere aandacht heeft gevestigd op de gevolgen van het verhoogde gehalte aan koolzuur van de ter inademing bestemde lucht. Wel is waar waren de laatstgenoemde onderzoeken van te grooter belang, als toch door de ademhalingsorganen het in het ligchaam zelf gevormde koolzuur wordt uitgescheiden, en diensvolgens reeds stoornissen in het mechanismus der ademhaling even als de inademing van koolzuur moesten werken en de gevolgen van de ophooping van dat gas in het bloed en in de weefsels vertoonen. Zoo duidelijk en eenstemmig nu de mededeelingen zijn betreffende de werking van het koolzuur, zoo onzeker en met elkaar in strijd zijn die welke de werking van de *koolzuurhoudende*